

BADAKIT ZER ARGITARATU DUZUN AZKEN MINUTUAN

Gida, 12 eta 18 urte arteko gazteentzat

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Álava

Argitaratzailea: Arabako Foru Aldundia

Izenburua: “Badakit zer argitaratu duzun azken minutuan”

Egilea: Clara Campoamor Elkartea

- Koordinatzailea: Elena Sagaseta Tarrio; Gizarte Lanean graduduna
- Koordinatzailea 2020: Vanesa Prada Sagaseta; Psikologian graduduna eta “Violencia contra la Mujer” Masterra
- Lan taldea: José Miguel Fernández López de Uralde; Zuzenbidean lizentziaduna
Olivia Gasco Galán; Psikologian lizentziaduna
Vanessa Prada Sagaseta; Psikologian graduduna
Amaia García Andrés; Gizarte, politika eta kultura programako doktoregaia.

Diseinua eta maketazioa: EPS comunicación

Data: 2015eko maiatza **Lege Gordailua:** VI-292/15

Bigarren edizio eguneratua: 2020ko ekaina **Lege Gordailua:** LG G 00379-2020

BADAKIT ZER ARGITARATU DUZUN AZKEN MINUTUAN

Gida, 12 eta 18 urte arteko gazteentzat

www.claracampoamor.eu

SARRERA

Nerabezaroan, berdinaren arteko elkarrekintzak oso eginkizun garrantzitsua betetzen du garapen pertsonalean eta sozialean; berdinaren taldea lagungarria da, etapa honetako berezko zeregin ebolutiboekin elkarrekin aurre egiteko eta, beraz, berdinaren taldeak pertsonaren garapenean du eragina; nerabezaroan gertatzen den garapenean, alegia. Etapa horretan, lehen harreman afektibo sexualak hasten dira, eta berdinaren taldea informazio-iturri eta portaera-eredu bihurtzen da. Berdinaren taldeak, gainera, protagonismo handiagoa hartzen du nerabe eta gazteen bizitzan. Izan ere, adiskidetasunezko harremanak aukeratzeko, nerabeek eta gazteek atsegin handiena ematen dieten eta haiekiko beraiekiko errespeturik handiena agertzen duten lagunak aukeratzeko dituzte, bai eta konpentsazio emozionalik eta afektiborik handienak ematen dizkietenak ere.

Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak sortu arte, **“off line”** (ingurune tradizionala) bitartekoa besterik ez genuen eskura elkarren arteko harremanetan sartzeko. Gaur egun, beste bitarteko bat ere badugu, **“on line ingurunea”** (ingurune birtuala), eta horrek gizarte koitasun modu berri bat ekarri du berekin, gizarte harremanak garatzeko tresna berri bat abiaburu harturik. Gure gazterian une historiko, sozial eta kulturalak ezin du saihestu “informazioaren eta ezagutzaren gizarte” jaio eta hazi dela. Horregatik esaten zaie “natibo digitalak” gure gazteei, eta gazteen artean, sare sozialak (hau da, Interneten sortu diren sareak) komunikazioaren tresna nagusia izatera iritsi dira. Tresna horrek potentzialtasun handia du komunikazioan, eta hori hel-

du zaio Interneten sartzeko aukerak dakarren konektibotasun iraunkorretik. Horrek halako ohitura edo errutina bat finkatzea sustatzen du; horren ondorioz, batetik, errazagoa da berdinaren taldean txertatzea, eta bestetik, zailagoa da zalantzan jartzea tresna egokiro erabiltzen ari ote den.

Horrenbestez, IKTeen¹ sektore teknologiko ahaltsua indarrez agertu da, eta informazioaren eta ezagutzaren gizarte garatu eta finkatu egin da. Bi gauza horiek, bada, eredu berri bat finkatu dute gizarte harremanetan, eta eredu horrek, aldi berean, identitate sozialak aldatu ditu. Dena dela, hortxe diraute eguneroko bizitzaren offline harremanen berezko gizarte harremanetako egituren oinarriak, non desberdintasun argiak baitzeuden -eta egun ere badauden- emakumeen eta gizonen artean, eta bestelako arriskuak eta/edo indarkeria formak azaleratzeko oinarri dira.

Online munduan asimetria mantendu egiten da sexuaren arabera ikuskera eta errepresentazio sozialetan. Horren ondorioz, genero desberdintasuna agerian dago, emakumeen ohiturak eta portaerak bestela etiketatu eta baloratzen baitira sozialki gizonen ohituren eta portaeren aldean.

Ianire Estébanezen hitzetan (2012); “Horrexegatik aldatzen dira belaunaldiak; horrexegatik bilakatzen da gure ar-

¹ IKT: mikroelektronikan, informatikan (hardwarea eta softwarea) eta telekomunikazioetan garaturiko teknologia sorta konbergentea.

tean komunikatzeko modua; horrexegatik ematen dizkigute bitarteko teknologikoei jokamolde berriak; muinak, ordea, bere horretan dirau. Sare sozialak, beraz, dagoen errealitate bat adierazten eta ikusarazten ari dira gaur egun”.

Zergatik niretzat? Zure bizitza baita, eta zu haren protagonista baitzara!

Gida honek hainbat estrategia eskaintzen dizkizu, zure eguneroko bizitzan erabil ditzazun, zure burua babeste aldera, eta maite duzun jendea babesten laguntze aldera. Horretarako, bederatzi atal ondu ditugu, hainbat gairi buruzko gogoeta egin dezagun. Hasteko, zure pertsonari buruzko aspektuak jorratu ditugu. Gero, bestelakoak: hots, nola erakitzen zaren pertsona gisa eta izaki sozial giza; gaur egun go zer tresnak balio dizuten horretarako, eta bukatzeko, hainbat estrategia azaltzen dira zuk zeure burua garrantzuko, eta jendarte bidezkoago bat garatzeko. Tresna horiek erabiltzea zure esku dago, eta egunero erabiltzeak ez du esan nahi modurik egokienean erabiltzen ari garenik.

Zauden unean, jada badakizu identifikatzen zer den bidezkoa, eta zer ez. Eta horrek esan nahi du eragile aktiboa izan zaitezkeela gauza bidegabekoa iruditzen zaizunaren konponbidean.

Hona hemen gida honen helburuak:

- Portaera sexistetan **oinarriturik**, teknologia berrietan gertatzen den indarkeriaren fenomenoak hurbiltzea.
- Teknologia berrien **erabilera**n, indarkeria erabiltzeko modu berriak identifikatzea.
- Talde-**eztabaida sustatzea** gaitasun enpatikoa garatzeko, indarkeriazko egoera horiek eta azaleratzen ari direnak moldatzeko tresna gisa.
- Informazio pertsonala informazio intimotik **berreiztea**, abusu / indarkeriazko egoerei mugak jartzeko estrategia gisa.
- Zibererasotzailearen jarduerak **ezagutzea**, abusuzko portaerak eta ustezko delitua direnak ulertze aldera.
- Arriskuen identifikazioa **erraztea**.
- Gizartearen erantzuna **sendotzea**, abusuzko / indarkeriazko portaerak desagerrarazteko.

Gida honetarako proposatu den metodologia eztabaida-talde bidezko parte-hartze aktiboan datza. Horretarako, bide hau erabiliko da: “ezagutza-ekintza-gogoeta-ekintza”. Horrek esan nahi du abian jarri behar dela bai gaitasun enpatikoa, bai autokritika, bai errealitatearen kritika, honako bi xede hauek gogoan: pertsonen arteko harremanetan eta gatazken konponketan aldaketak planteatu ahal izatea, eta era berean, behar beste tresna lortzea, genero kontuek eraginda ongizate pertsonalaren kontra egiten diren ekintzen eta/edo portaeren gaitzespen publikoa sustatze aldera.

Proposamen hori garatu ahal izateko giro libre bat lortuko bada, honako iradokizun hauek jarri beharko dira abian:

- **Errespetuzko giroa** sortzea, iritzi guztiak onartzeko, eta norberaren iritzi librea sustatu eta baliozkotzeko, taldearen presiotik aparte.
- Zereginak garatzeko **talde araudi** bat ezartzea; hau da, bakoitzak bere konpromisoa hartu behar du, taldean gertatutakoaren gaineko konfidentzialtasuna bermatzeko.
- Taldekide bakoitzaren **parte-hartzea** sustatzea, arazoak sor ditzaketen portaeren identifikazioan eta ulertuntzan esku-har dezan; era berean, banakako eta taldekako potentzialtasuna sustatzea arazoak konpontzeko.
- **Norberaren gogoia sustatzea**, taldeari aurretiazko eza-gutza ekartze aldera eta partekatze aldera, eta era berean, aurretiazko ezagutza aldatzeko aukera planteatze aldera, eta planteamendu berriak txertatu eta partekatze aldera.
- **Konpromisoa hartzea**, norberaren eskubideak berdintasunezko bizikidetzaren bidezkoaren alde erabiltzeko. Konpromiso hori bakoitzak hartu behar du.

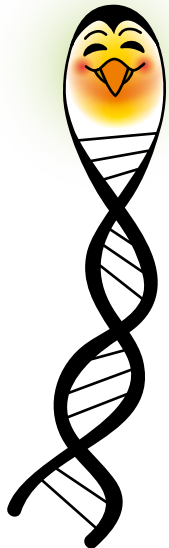

I. ZATIA

ZER DA NERABEZAROA?

Nerabezaroa hazkuntza eta garapen prozesu bat da, eta prozesu horretan barne gertaera sorta bat agertzen hasten da.

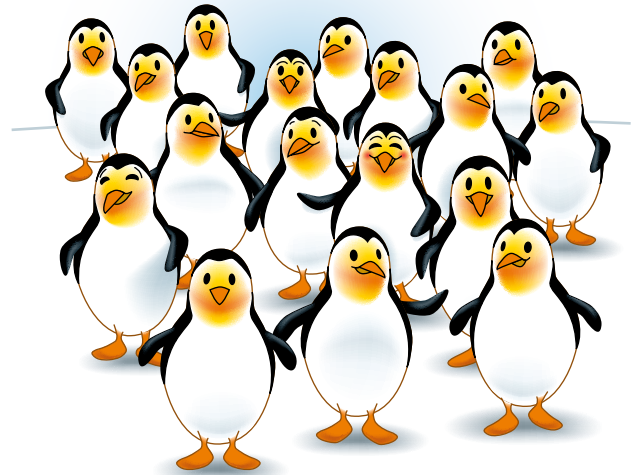
Nerabezaroa prozesu BIOLOGIKO, PSIKOLOGIKO eta SOZIALA da.

Geneak

Egoera mentala

Jendartea

PROZESU BIOLOGIKOA

Nerabezaroko prozesu biologikoak gorputz aldaketa jakin batzuk ditu ezaugarri; besteak beste, gonaden eta sexu-organoen garapena. Prozesu hori genetika erregulatzen du. 23 kromosoma parez osatuta gaude. Hemen ezaugarri uni-bertsal guztiez ari gara.

Sexua naturak finkatzen du, eta gizakien ezaugarri fisikoen, biologikoen, anatomikoen eta fisiologikoen multzoa da; ezaugarri horiek, hain zuzen, gizakiak gizon edo emakume gisa definitzen dituzte. Eraikuntza naturala da, jaiotzez geroztik dakarguna.

1. Definitu emakumeen eta gizonen ezaugarriak

EMAKUMEAK

GIZONAK

Sormena

"Adierazmena, irudimena..."

Independentzia bilatzea

"Autonomia"

Autoestimua

"Jendeak gure balioa aitortzea, gure geure burua maite eta baloratzea, eta besteek ere gu maite eta baloratzea"

Sexualitatea + Sexu identitatea

"Errekonozimendua eta autoezagutza"

Identitatea bilatzea

"Nor naiz ni" + "nortasuna"

Bizitza proiektua

"Irakaskuntza, Osasuna, Ikasketa Teknikoak, ..."

Erresilientzia faktoreak

"Kontrako egoerei aurre egiteko gaitasuna da, nor bere baliabideak garatuz, eta egoera horiek gainditzea. Zer bitarteko izango genituzke eskura? (Adibidez: konfiantza ematen didan pertsona heldu bati laguntza eskatu ahal izatea)"

Iritzi kritikoa

"Gure inguruaren analisia"

Orduan, kontu honetan, hau da, aspektu biologikoan...

Zertan gara biologikoki desberdinak emakumeak eta gizonak?

Kromosoma pare batean.

PROZESU PSIKOLOGIKOA

Gizon-emakumeen bizitza-aro honetan, pertsonen garapen kognitiboan, afektiboan eta sozialean berariaz gertatzen diren aldaketa ebolutiboak sortzen dira nerabezaroko prozesu psikologikoan. Horri esker, pertsonak bere buruaz eta beren inguruneaz hartzen dute kontzientzia, eta horrek portaera inguruneke baldintza eta eskarietara doitzeko bidea ematen du. Gainera, oroitzapenen, pertzepzioen, pentsamenduen, emozioen eta motibazioen ulerkuntzan dute eragina.

Ariketa: Gutxienez 8 prozesu psikologiko daude. Zehaztu nola garatzen dituzun, gutxienez bi kontu erabilita prozesu bakoitzean.

PROZESU SOZIALA

Prozesu sozialak bere baitan biltzen ditu pertsonen, taldeen eta erakundeen arteko elkarrekintza moldeetan elkarren jarraian izaten diren eraldaketa faseak. Gure bizitzetako aroetan zehar izaten diren aldaketak ditu ezaugarri, non une jakin batean garrantzitsuak izan daitezkeen pertsonen presentziak ez baitu zertan denboran iraun. Ohikoa izaten da gure eguneroko bizitzan bestelako pertsonak txertatzea, eta beste pertsona batzuekiko elkarrekintzen maiztasuna murriztea, eta horren zergatia ez da izaten erraz identifikatzeko moduko arrazoi bat.

Generoa. Jendarteak markatzen dituen eta pertsonen arteko harremanetan eragina duten ezaugarri eta arau sozial, kultural, juridiko eta ekonomikoen multzoa da.

Jendarteak, hain zuzen, jarduteko eta harremanetan sartzeko ezaugarri eta arauak esleitzen dizkie pertsonari; ezaugarri eta arau jakin batzuk gizonei, eta beste batzuk, emakumeei. Hau da, formula hori desberdina da pertsonak zer sexu duen.

Estereotipoak. Jendarteak gizonei eta emakumeei esleitzen dizkien kualitate eta ezaugarri fisiko eta psikologikoen multzoa da (etiketak).

Genero-rolak. Jendarteak pertsonari esleitzen dizkien zerreginak eta eginkizunak dira. Pertsonak zer sexu duen, halako zeregin eta eginkizunak esleituko zaizkio.

2. Aurrekoa gogoan, identifikatu jendartearen arabera zer estereotipo eta zer ezaugarri dagozkion sexu bakoitzari. .

SEXUAREN ARABERAKO ROLAK		
GENEROA	ESTEREOTIPOAK	EZAUGARRIAK
FEMENINOA	Sentiberatasuna	Pertsona Independentea
	Adierazkortasuna	Pertsona Ez-segurua
	Fideltasuna	Pertsona Praktikoa
	Barneraikotasuna	Pertsona Zentzuduna
	Mendetasuna	Pertsona Otzana
MASKULINOA	Samurtasuna	Pertsona Ausarta
	Arrazionaltasuna	Pertsona Ulerkorra
	Etxeko lanen ardura	Pertsona Indartsua
	Lan ordaindua	Pertsona Sentibera
	Baretasuna	Pertsona Gogotsua

Zuk zer iritzi duzu lortutako emaitzez?

3. Zure ustez, zein estereotipo eta rol gainditu dira, eta zeinek diraute?

4. Zure ustez, ba al dago estereotipo arriskutsurik?

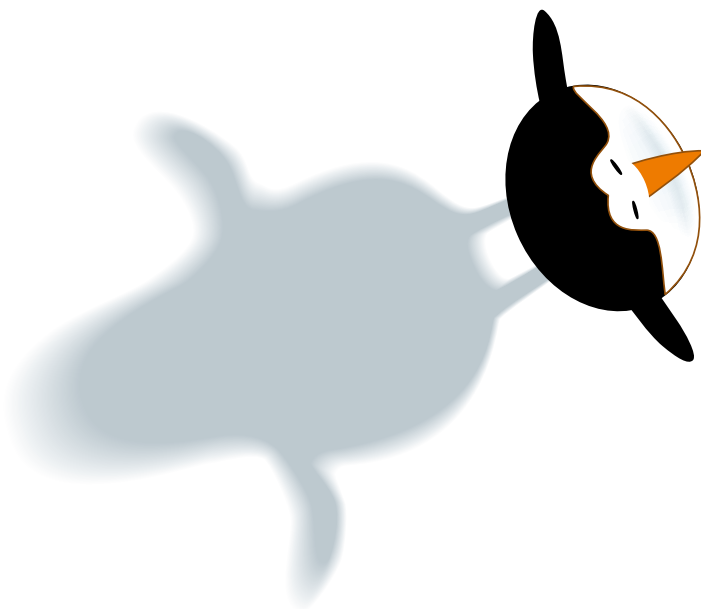
Aitortzen badugu arlo femeninoarekin eta arlo maskulinoarekin zerikusia duten ezaugarriak eta estereotipoak eraikuntza sozialak direla, hau da, ez direla naturalak, ondorioztatuko dugu aldatu egin daitezkeela.

Bidezkoagoa litzateke berdintasunaren balioaz hitz egin ahal izatea. Zuk zer pentsatzen duzu? Pentsatzen ote dugun berdintasunaren balioa dela pertsona guztiek balio berbera izatea,

hau da, pertsona guztiek eskubide berberak dituztela pertsona izate hutsagatik, genero arloko inolako baldintzarik gabe.

Zure ustez, zure bizitza aldatuko litzateke, balio hori indarrean balego?

Aitortuko balitz sexu bat edo bestea izateak ez dituela eragiten pertsona osatzen duten ezaugarriak eta balioa, ondorioztatu genezake baditugula ezaugarri positiboak, gu sexu batekoak ala bestekoak izan; beraz, ez luke posizio sozial desberdinik egon beharko.

2. ZATIA

GIZARTE HARREMANAK

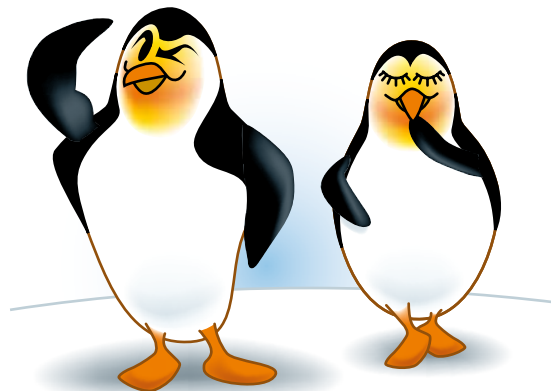
Gizarte harremanak bi pertsonaren edo pertsona gehiagoren arteko elkarrekintzaren emaitza dira. Gizarte-ehunaren zelula da, eta informazioa ekartzen digu geure identitatea sortzeko, bai eta gu kide garen taldearen identitatea sortzeko ere. Gaur egun, harreman horiek bi ingurunetan gauzatzen dira “offline ingurunean” edo “gure ingurunean”, eta “online ingurunean”. Azken horretan, sare sozialak nahiz Internet erabiltzen dira tresna gisa.

SOZIALIZAZIOA

Gizakiok ikasteko erabiltzen dugun prozesua da. Prozesu honetan, gizarte eta kultura baten arauak barneratzen ditugu. Ikaskuntza honek beharrezko gaitasunak lortzeko aukera ematen digu **gizarte-harremanetan** arrakastaz jarduteko. Hala ere, kontuan izan behar dugu kultura ez dela neutroa.

SOZIALIZAZIO DIFERENTZIALA: hori horrela izanda, sozializazio diferentziala deritzon prozesua ematen da, hau da, gizartean haurrak izaeraz desberdinak direla onartzen dugu eta, ondorioz, bizitzan zehar beraien sexuari dagokion hainbat erantzukizun, trebetasun, funtzio eta rol ikastea eta barneratzea sustatzen ditugu. Hau da, sexu bakoitzari rol eta funtzio jakin batzuk lotzen ditugu.

Garatzen ditugun harremanak honako hauek markatzen dituzte: sexu bakoitzari ezaugarri eta rol batzuk esleitzen zaizkiola onartzea eta barneratzea, naturalak balira bezala, eta, ondorioz, neska edo mutil izateak bakoitzarengandik gauza jakin batzuk itxarotea dakarrela jakitea. Hauek guztiak aurreko kapituluan ikusi ditugun genero-estereotipoei egiten diete erreferentzia. Ikus ditzagun **GENERO-ESTEREOTIPO** hauen irudikapen batzuk:

"Zure emozioak adierazteak ez zaitu gizon gutxiago egiten"

"Etxeko lanek ez zaituzte gizon gutxiago egiten"

"Seme-alaben hazkuntzan eta zaintzan arduratsua izateak ez zaitu gizon gutxiago egiten, baina bai aita hobea"

"Samur eta sentibera izateak ez zaitu gizon gutxiago egiten"

Irudietan ikus dezakegunez, historian zehar, maskulinitasunaren hurrengo ideia eraiki eta barneratu dugu: gizon indartsua, babeslea, negarrik egiten ez duena eta guztiarekin ahal duena. Baina maskulinitasun tradizional horrek arazo bat du: ez da errealitatetik aldentzen. Horrela, **maskulinitate berriez** hitz egiten has gaitezke.

MASKULINITATE BERRIEK "gizon izateak" zer esan nahi duen ikasi eta onartu dugunaren ideia berreraikitzen dute. Horretarako, desikasi egin behar ditugu orain arte barneratu ditugun genero-rola, izan ere, ohiko portaera-ereduak alde batera uzteak ez du esan nahi gizon gutxiago izatea.

Azken batean, orain harte jarraitu ditugun jokabide-ereduak eta generoarekin lotutako estereotipoak bertan behera uztea da helburua.

EZTABAIDAGAIA

5. Zure ustez, ba al dago desberdintasunik sexuaren arabera? Eta horrela izanez gero, zeintzuk dira?

6. Begiratu lehen irudiari. Haurrak sozializatuak izatean dagoen aldea kontuan hartuta, nolakoak dira zure ustez, haien arteko erlazioak?

7. Berrikusi maskulinitate berriak. Zure inguruan hauek identifikatzeko gai zara?

8. Zein bide erabiltzen duzu harreman gehiago izateko? Baldin eta online baliabidea bada, zeintzuk dira gehien erabiltzen dituzun IKTak?

3. ZATIA

INFORMAZIO PERTSONALA ETA INFORMAZIO INTIMOA

Ba al dakizu zertan diren desberdinak informazio pertsonala eta informazio intimoa, atal hau irakurri aurretik? Atera eztabaidara!

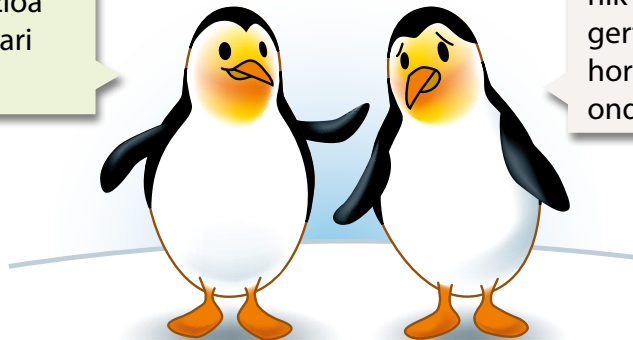
Informazio pertsonalak pertsonaren identifikazio-datu guztiei egiten die erreferentzia (izen-abizenak, NAN zenbakia, helbidea, jaioteguna...), eta informazio intimoak, aldiz, gure bizitza pribatuaren aspektuei egiten die erreferentzia (senti-menduak, pentsamenduak, aldartea, osasun egoera, harremanak...).

IKTeek intromisioak ahalbidetzen dituzte gure arlo pertsonalean, hala gure borondatez nola nahi gabe, eta gure esparru

pribatuaren babesa zailtzen dute. Ohartu gabe, nahi dugunaz harago ari gara jartzen agerian gure intimitatea, edo egiten ari garena uste dugunaz harago.

Badago marra bat legezkoa denaren eta ez denaren artean; marra hori ezagutu beharra dago, zer den legezkoa eta zer ez den bereizteko. Horretarako, legea dugu. Ezer baino lehen argitu behar da gure legeriak informazio pertsonala eta informazio intimoa babesten dituela. Zigor Kodearen 197. artikulua sekretuak agertaraztea arautzen du. Hona hemen: “- Norbaitek, beste baten sekretuak agertarazteko edo beste horren bizitza pribatuaren aurka joateko, berorren adostasunik gabe, paperak, gutunak, posta elektronikoko mezuak ... harrapa-tzen badizkio, telekomunikazioen artean esku sartzen badio, ... orduan, horri urtebetetik lau arteko espetxealdi-zigorra ezarriko zaio, bai eta hamabi hila-

neure informazioa
nik nahi dudanari
ematen diot

nik ez dut erabakitzen zer
gertatuko den informazio
horrekin, behin bidali
ondoren

bere borondatez

ez bere borondatez

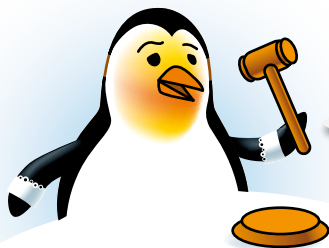
II
BADAKIT ZER ARGITARATU DUZUN AZKEN MINUTUAN

betetik hogeita lau arteko isuna ere. - Zigor berberak ezarriko zaizkio, baimenik gabe, beste baten kalterako, izaera pertsonaleko edo familiako inoren datu erreserbatuak nahiz aldatzen dituenari, betiere erregistraturik daudenean fitxategi edo euskarri informatiko, elektroniko zein telematikoa, edo beste edozein motatako artxibo nahiz erregistro publiko edo pribatuetai". Espresuki baimenik GABEKO sarbidea eranstean du, segurtasunezko neurriak urratuz egiten dena.

EGIAZKO bi egoera ekarriko ditugu:

- **Amanda TOODD (2012).** 15 urteko neska gazte honek bideo bat Youtuben argitaratu eta, handik hilabetera, bere buruaz beste egin zuen. Bideoan ziberbullyinga sufritzen ari zela salatu zuen, sextasting kasu bat sufritu ondoren (hau da, bularrak webcamean erakutsi zituen 12 urte zituenean, eta irudia neskaren kontrolik gabe ibili zen batera eta bestera). Ama, alabaren heriotzaren ondotik, bideoa Interneten ikusgai mantentzearen alde mintzatu zen, alabarena bezalako kasuak eragozten laguntzeko. Honatx bideoaren izenburua: *"My story: Struggling, bullying, suicide and self harm"* ("Nire istorioa: borroka, suizidioa eta autolesioa"). (Youtuben dago ikusgai).

*Zigor Kodearen
243. artikulua*

"sextortsioa" subjektu aktiboak, irabaziak lortzeko asmoz eta indarkeria edo larderia erabiliz, inor behartzen badu. Praktika honen jatorria sexting praktikak dira, aldeztu aurretik pertsonak berak bidaltzen baitu irudia

- **Felicia GARCÍA (2012).** 15 urteko neska honek bere buruaz beste egin zuen; kontua da sexu-harreman baimenduetan ziharduela, baina grabatu egin zuten berak baimenik eman gabe. Irudiak zabaldu ziren, eta Feliciak horren berri jakin zuenean, saiatu zen irudien zabalpena galarazten. Handik egun gutxira, bere buruaz beste egin zuen. Badirudi jazarle batzuek neska ahots gora

iraindu egin zutela tren geltokian bertan, bere buruaz hil baino lehentxeago. Egoera hartan, polizia gazteak errugabetu zituen, sexu-harremanak baimenduak zirelako. (<http://blog.pantallasamigas.net/2012/10/>).

*biktimaren
moralitatea
zalantzan
jartzea*

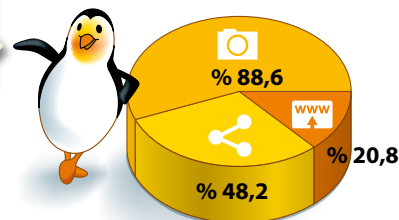
irudietan mutil bat agertu izan balitz sexu-harremanak izaten, jendeak horren gogor epaituko zukeen?

9. Zertan dira desberdinak?

10. Zure ustez, zer beste bitartekoz lor ditzake norbaitek irudi pertsonalak?

Gure intimitatearen autobabesa sendotu behar dugu.

beharrezkoa da pribatutasunaren kultura baloratu eta zaintzen ikastea

Mugikorra duten 10 eta 16 urte arteko espainiarrak

- % 88,6k bere mugikorrarekin argazkiak egiten ditu
- % 48,2k beste pertsona batzuei bidaltzen dizkie
- % 20,8k interneten argitaratzen ditu

4. ZATIA

TEKNOLOGIA BERRIAK

GIZARTE-HARREMANAK GERTATZEN DIREN INGURUNEA

Bi hedabide aurkitu ditzakegu: Alde batetik, “offline hedabidea” edo gure ingurua eta beste aldetik, sare sozialak eta Internet tresna gisa erabiltzen dituen “online hedabidea”.

“Online hedabideak” edo teknologia berriek harremanak izateko modua aldatu dute, batez ere gazteentzat, “Natibo digitaltzat” jotzen baitira. Tresna eta abantaila berriak dituzte harremanetarako, baina baita arrisku berriak ere, lehen ez zeudenak.

IKTek komunikatzeko eta jokatzeko erak zabaldu dituzte. Hala ere, bizitza offlinea ditugun gure arteko harremanak eremu digitalean bistaratzen da. Hau da, sare sozialetan³ gure errealtateko bizitza irudikatzen da.

TEKNOLOGIA BERRIAK. ALDE ONAK ETA TXARRAK

Alde onak

- Diru kostua, **doakoa**.
- Bitartekoak erabiltzeko **independentzia**.

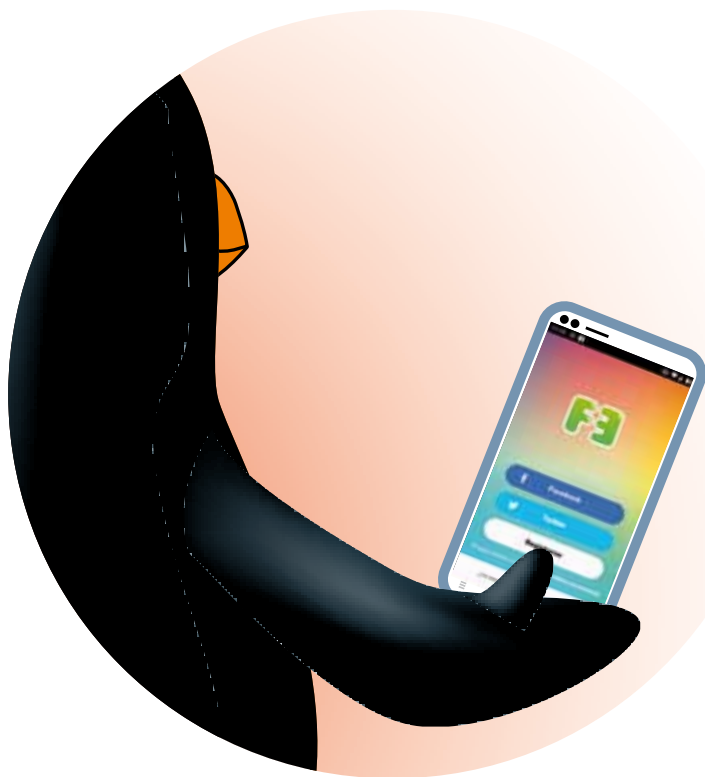
- **Informazioa** eta ezagutza eskuratzea.
- Informazioa eta **musika, filmak... eskuratzea**.
- Konexio iraunkorra; hau da, bere interesen eta harremanen munduari berehalakoan **konektatua** zaude-lako ideia liluragarria.
- Beste gizarte esparru bat da, harremanetan sartzeko eta jendea ezagutzeko. Eginkizun komunikatiboa eta **gizarte loturakoa**.
- Segurtasun eta kontrol-sentsazioa edukitzea pantaila baten atzean egoteagatik. Horrek lagundu egiten du hitz egiteko, argazkiak interneten igotzeko, iritzia emateko...

Alde txarrak

- Teknologiek **harremanei gizatasuna kentzen** diete; hau da, harreman sendoak galtzen dira, harreman digitalak aldakor eta iheskor izatearen ondorioz. Era berean, gezurrak asmatzeko aukera hutsak izugarri ugaritzen ditu harreman berriak egiteko aukerak; baina datu faltsuen irismenak abusu / tratu txarren biktimak izatearen egoera ahulean edo arriskupean jartzen gaitu.

² Natibo digitalak: Internet fenomeno sozial gisa existitzen zenean jaio ziren gazteen belaunaldia da. ³ Sare sozialak: Sare sozialak: herritarrek osatutakoak, Interakzio-oinarria Internetek eta horiek ahalbidetzen dituzten IKT tresna desberdinek osatzen duten azpiegitura teknologikoak dira, eta bere helburuak pertsonen eguneroko bizitza osatzen dituzten oinarritzko jarraibideekin lotzen dira. Sare sozialen adibideak: WhatsApp, Instagram, Facebook, Twitter...

- Interneten informazio handia dago eskura, eta zaila da iturri fidagarriak eta ez-fidagarriak **bereiztea**.
- Komunikatzaile digital iraunkorra. Azken finean, errutina kontua da, eta zaila da deskonektatzea. Gainera, zaildu egiten du bikote-harreman baten intentsitatea murriztea, eta neurrigabeko **kontrol sozial** eta **presio psikologikoa** sor dezake. Erraztasunik handiena ematen du, gezur txiki batzuk sakelako telefonoan edo sare sozialetan aurkitzeko.

- Beste gizarte esparru bat da, non irudi pribatuak bialdatzeko edo informazioa trukatzeko ohikotasunak eraginda, justifikatu egiten baita irudi haiek argitara ematea, hori egiteko arriskuak jakinik ere.
- **Ez dago kontrolik** online bidez argitara ematen den materialaz; izan ere, esparru pribatua arlo publikora pasatzen da, eta ezin dugu aukeratu norengana iritsi eta norengana ez.
- “Natibo digitalak” izenak **konfiantza** eta ezagutza **handiegia** ematen du IKTeen erabileran eta, automatikoki, edozein gorabeheraren moldaketan. Aholkua bilatu behar bada, lehentasunez, berdinaren artean egiten da, eta horiek ere askotan ez dute izaten behar den esperientzia, ikuspegia edo irizpidea.
- Garatzen dugun edozein ekintzak arrasto digitala uzten du.
- Aplikazioak ez dira doakoak, kostu bat dute.

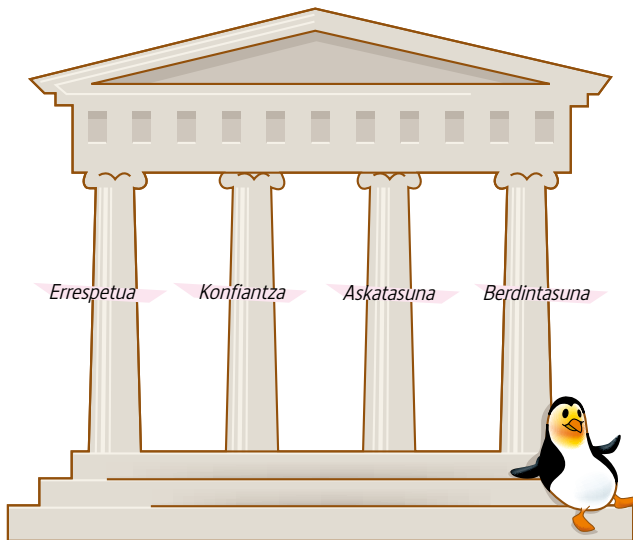
11. Inolako alde onik edo txarrik erantsiko zenuke sexuaren arabera?

Sare sozialak doakoak dira, baina ordainketa gu gara, gure informazioa eta edukia ematen dugulako

5. ZATIA

MAITASUNEZKO HARREMANAK

Maitasunezko harremana. Bi pertsonen elkarrekin egoteko hartzen duten erabakia da, eta erabakia biek hartu dute. Harremana arestian azaldutako lau zutabetan dago oinarritua (errespetua, konfiantza, askatasuna eta berdintasuna), eta, horrez gain, osagai afektibo-sexuala du.

Harreman horrek honakoa dakar berekin:

- Elkarrekiko onarpena
- Elkarri entzutea

- Samurtasuna
- Desioa
- Esperientziak bikotean partekatzea
- Bikotearengandik independenteak diren esperientzia pertsonalak sustatzea
- Adierazpen librea
- Ulerkuntza
- Alde bakoitzaren ahaleginaren eta ekarpenen balorazioa
- Alde bakoitzaren iritzia, gustuak, jarduerak, lagunak onartzea
- Inplikazio pertsonala aitortu eta onartzea, huts bat egiten denean
- Bikotea ukitzen duten erabakiak elkarren arteko adostasunez hartzea

MAITASUNAREN ERAIKUNTZA GIZARTEAN

Sozializazio-prozesuan, maitemintzea zer den ikasten dugu, hau da: zer sentimendu izan behar ditugun, norekin maitemindu behar dugun, zer den edo nor ez den erakargarria, bikote-harremanak nolakoak izan behar diren (asimetrikoak, berdintasunezkoak...), etab. Horrez gain, gure kulturaren maitasunari buruz dauden mito guztiak ere ikasten eta barneratzen ditugu, izan ere, gure kulturak biziki babesten ditu: literatura, zinema, musika, etab..

EZTABAIDAGAIA:

- Bilatu ezazu Malú-ren “Toda de” abestia: <https://www.youtube.com/watch?v=hkuV3uT48Eg>
- Baita Amaralen “Salir corriendo” abestia: <https://www.youtube.com/watch?v=QFTycuQiWIU>
- Konpara ezazu abesti bakoitzak maitasunari buruz ematen duen mezuarekin

Emakumeen kasuan, maitasunarekin zerikusia duen guztiak haien sozializazioa baldintzatzen jarraitzen du, lehentasunezko bizi-proiektu bihur baitaiteke. Bai maitasuna lortzea eta bai garatzea (maitemintzea, bikote-harremana, ezkontza, etab.) erreferentzia-puntua dira, “maitasunik gabeko bizitzak ez du zentzurik” esateraino. Gizonen bizitzan, berriz, lehentasuna aitorpen soziala da, eta, nolanahi ere, maitasuna eta maitasun-harremanak bigarren planoan egon ohi dira.

Maitasun erromantikoaren eredua emakumeen aurkako genero-indarkeria mantentzen laguntzen duten faktoreetako bat da.

MITORIK HEDATUENA:
JELOSKORTASUNA = MAITASUNA

MAITASUN ERROMANTIKOA

Maitasun erromantikoa harreman desberdinak sustatzen dituen eta mitoetan oinarritua dagoen maitasun eredua da.

Gabriela Ferreiraren arabera, maitasun erromantikoaren ezaugarriak;

Beste pertsonari erabat ematea	Intentsitate horrekin berriro maitatzea ezinezkoa dela pentsatzea
Zoriontasunezko edo sufrimenduzko esperientzia oso biziak bizitzea	Sentitzea ezerk ez duela balio harreman horrek bezainbeste
Beste pertsonaren mende egotea eta horretara egokitzea	Maite dugun pertsonak alde egingo duela pentsatze hutsarekin etsi
Edozein gauza eta egoera barkatu eta justifikatu maitasunaren izenean	Beste pertsona idealizatzea
Denbora guztia beste pertsonarekin egotea, dena elkarrekin egitea	Edozein sakrifizio positiboa dela sentitzea
Beste pertsonari laguntzea, elkarrekikotasunik eta esker onik espero gabe	Denbora guztian beste pertsonarengan pentsatzea

Sineskizun horiek guztiek maitasun erromantikoaren mitoak sostengatzen dituzte, eta beste mito batzuk bezala, fikziozkoak, zentzugabeak, engainagarriak, irrazionalak eta bete ezinak izan ohi dira.

Adibidez, jeloskortasunaren mitoak. Jeloskortasuna esperientzia emozional konplexu negatiboa da. Oinarrituko hiru emozioak osatzen dute, haserrea, tristura eta beldurra, eta beste emozio batzuk ere egon daitezke, hala nola atsekabea, inbidia eta abar.

EZTABAIDAGAIA:

12. Maitasun erromantikoaren mitoak bilatu, partekatu eta aztertuta nola txertatzen ditugun gure bizitzan eta nola eragiten duten maitasun-harreman batek berekin dakartzan osagaietan.

6. ZATIA

MAITASUN HARREMANAK ETA TRATU TXARRAK

Zer da genero indarkeria?

“Emakumeek emakume izateagatik jasaten dituzten indarkeria-ekintza oro ...” (Nazio Batuen Batzar Orokorrak 1993ko abenduaren 20an hartutako 48/104 Ebazpena. “Emakumearen aurkako Indarkeria Ezabatzeari buruzko Adierazpena”).

Hau da, motibo bakarra dago indarkeria hau gerta dadin: emakume izate hutsa.

Noiz bihurtzen da maitasunezko harreman bat tratu txarrezko harreman, genero kontuek eraginda?

Honako egoera hauetako bat gertatzen denean:

- Bikotearen erabaki garrantzitsuak gizonak hartzen dituenean,
- Gizonak gauza guztiei buruzko azalpenak eskatzen dituenean; baita zuk aspektu pertsonalei buruz hartu dituzun erabakiei buruzkoak ere,
- Zuk gogoan darabilzun azken pentsamenduraino ere ezagutu nahi duenean,
- Etengabe eta xehetasun osoz jakin nahi duenean non zauden, norekin, zer ordutan, zenbat denboraz, zer tokitan...
- Zuk ematen diozun informazioa egiaztatzen saiatzen denean,
- Sentitzen eta pentsatzen duenaz ezer adierazten edo hitz egiten ez duenean, eta are gehiago, zuk huraxe asmatzea nahi duenean,

- Gertatzen zaionaren errudun sentiarazten dizunean, eta behin eta berriz horrekin tematzen denean zu nahasi arte, zu nekatu arte, eta zu nahasita eta indargabe utzi arte,
- Zorrotz agertzen denean biak elkartzeko moduari buruz, noiz, nola gustatuko litzaiokeen hari zu jantzita joatea, ez du gustuko zu bakarrik joatea...
- Hartaz esaten den guztia ezagutzeko beharra duenean (familiak, lagunak), eta zure lagunekin ez jarraitzeko motiboak arrazoitzen saiatzen denean, zu familiaren kontra jartzen saiatzen denean..., zure bizitzaren erdigune bakarra izan nahi duenean,
- Bere zoritxarraren erantzule jotzen zaituenean, edo nerbioak galtzearen erantzule, edo bere haserrearen erantzule, edozein motibo erabili nahi duela haserretzeko...
- Mehatxatzen bazaitu eta/edo mezu iraingarriak bidaltzen badizkizu, ...

EZTABAIDAGAIA:

13. Lagunak atsegin handiena ematen diguten haien artean aukeratzen ditugu, gu gehien errespetatzen gaituztenen artean, eta konpentsazio emozionalik nahiz afektiborik handienak ematen dizkigutenen artean. Baina, bikote harremana osatzen dugunean, litekeena da, harremanetarako aukeratu ditugun pertsonak guri atsegin emateaz gain, gu samintasunez, sufri-menduz eta minez betetzea. Nola azaldu daiteke hori? Zergatik ez genuke halakorik beste testuinguru batean onartuko?

Maitasunaz transmititzen zaigun eraikuntza sozial eta kulturala, eta barruraino sartzen zaiguna, maitasun mota ideal bat da, nahasi egiten gaitu eta, aldi berean, gugan tolerantzia eragiten digu arestian aipaturiko kontuen gainean.

GENERO INDARKERIA ETA TEKNOLOGIA

- ✗ **2019an, genero-indarkeriagatiko Deikuntzak areagotu egin dira** emakume gazteen artean, eta, era berean, indarkeria-mota desberdinak, agerikoak zein ikusezinak, oso larritzat jotzen dituztenen kopuruak gora egin du. ¹
- ✗ **2019an, biktimen ia erdiek (% 47,2) 31 eta 50 urte** artean dituzte, eta % 8,1ek 18 eta 30 urte artean dituzte. Gainera, biktima diren emakume guztien %10,6k **adingabeak** dira, eta %14,1ak **50 urtetik gora**ko emakumeak dira. ²
- ✗ **2019an**, emakume gazteenak dira familiatik kanpo eragindako sexu-indarkeriaren biktima nagusiak: indarkeria-mota horren biktimen %38,6ak **adingabeak** dira. ³
- ✗ **2019an**, biktimak berak (% 72), poliziak (% 13) edo senideek (% 2 '5) aurkeztu zituzten **salaketak**. ⁴
- ✗ Orain arte egindako txosten handienaren arabera, **62.000.000** europar izan dira genero-indarkeriaren biktimak. Hau da, **3 emakumetik 1ek** sufritu du genero-indarkeria. ⁵
- ✗ **Unibertsitateko ikasleen %14,3k** genero-indarkeria jasaten du edo jasan izan du bikote-harremanean. ⁶
- ✗ **% 20k** uste du **gizon oldakorrak erakargarriagoak** direla. ⁷
- ✗ **Adingabeen erdiek** baino gehiagok (% 52) **sexu-irudiak** ikusi dituztela diote, baina online edo offline. ⁸

^{1,2,3} Emakumeen aurkako indarkeriaren eragina. Datuen aurrerapena. EMAKUNDE (EAE, 2019). ⁴ Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren Genero Indarkeriaren aurkako Behatokia (BJKN, 2019). ⁵ Europar Batasuneko Oinarritzko Eskubideen Agentzia 2014. ^{6,7} Díaz Aguado-Jalón, M.J.: Unibertsitateko gazteak berdintasunaren eta genero-indarkeriaren aurrean. ⁸ Haurren Munduko Estatuaren UNICEFen txostena 2017

- **Segundo bakoitzean, 18 heldu ziberdelituen biktima dira;** milioi eta erdi biktima baino gehiago egunero mundu osoan¹¹.
- Internauta helduen % 46 ziberkrimenaren biktima izan dira **azken 12 hilabeteetan**.
- Sare sozialen erabiltzaileen % 15ek jakinarazi du **norbait baimenik gabe sartu dela bere profilean eta haien ordeaz ibili dela**.

BERRIAK

Baina ziberkrimenaren agerpen jakin batzuek gogor baino gogorrago jotzen dituzte emakumeak eta neska gazteak, genero indarkeriak irautearen ondorioz. Emakumeek eta, neska gazteek bereziki, ikusi dute genero indarkeriaren betiko agerpenei bestelako moldeak ere gehitu zaizkiela, eta forma berri horiek zerikusia dutela Internet erabiltzearekin eta teknologia berriak garatzearekin. Indarkeria erabiltzeko betiko formei honako hauek erantsi zaizkie:

- Pasahitzak lapurtzea (edo saiakera), informazio pertsonala eskuratzeko,
- Identitatea faltsutzea, anonimatutik jarduteko,

- Kritika etengabeak, eta bikotekidearen intimitateak agerraraztea harremana bukatu ondoren,
- Helbideak aurkitzea, ondoren jazarpen fisikoari ekiteko,
- Sexting praktikak...
- Presio iraunkorra, zuzenekoa edo zeharkakoa, lagun, ahaide eta beste batzuen bidez, informazioa eskuratzeko eta, haren bitartez, jazarpena egiten jarraitzeko.

BIZITZA INDARKERIA-HARREMAN

¹¹ Ziber-krimenari buruzko azterlana (Norton, 2012)

zergatik ez didazu erantzuten... 22:12

norekin zaude... 22:13

nora joan zara... 22:14

nor topatu duzu... 22:15

non zaude orain... 22:16

ingelesezko klasean zaude? 22:17

Atean nago zure zain... 22:18

ikusi behar zaitut... 22:19

ziur zure amarekin zaudela... 22:20

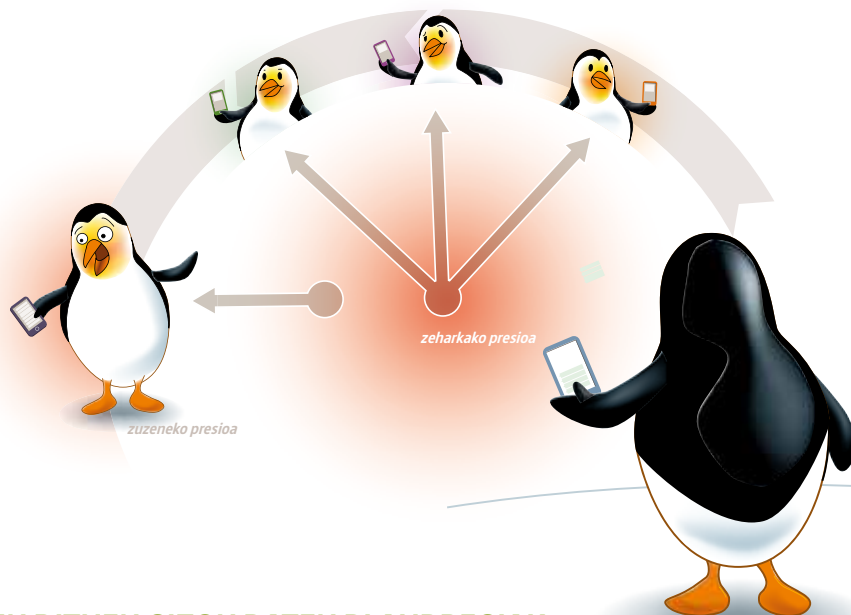
Badakit irakurri nauzula 22:25

Konektatuta zaude 22:26

...ba al dakizu zerbait hartaz?

norekin ateratzen da orain?

oraindik ere ingelesezko klasera joaten da?

BATEAN.

TRATU TXARRAK EMATEN DITUEN GIZON BATEN BI AURPEGIAK

Dena kontrolatzea eta azalpen etengabeak eskatzea, pentsamendu ezkutuen ere ezagutzea, zelatatzea, kritikatzeta, debekatzea, eskandaluak sortzea, lagunak kritikatzeta, bere pentsamenduak eta sentimenduak berak esan gabe asmatzea.

Aginduak ematea, guztiaren errua leporatzea, erantzukizunik ez hartzea, barkamena ez eskatzea, zerbaitetan sartzen ez bazara apurtzeko mehatxua egitea, lastima sentitzea, galdetu gabe erabakitzea, Indarkeriazko leherketak

Hezkuntza matxistak genero-indarkeria jasateko joera ematen die emakumeei, tratu txarren seinaleak identifikatzea eragozten dielako.

EZTABAIDAGAIA:

Tratu txarrak eman ohi dituen bi aurpegi horiekin, nola eragiten dio zure ustez emakumeak hitz egin ahal izateari, gertatzen dena de-tekatzeari eta gizarteak horren aurrean nola erantzuten duen hautemateari? Hurrengo bideoa ikusi: "Sunshine. Ez nahastu maitasuna abusuarekin": <https://www.youtube.com/watch?v=eis6QZNIW3E>. Nola uste duzu lagundu ahal dezakezula egoera hau gelditzen?

7. ZATIA

ABUSUA / TRATU TXARRAK ERAGITEKO HAINBAT MOLDE IKT BERRIETAN

Indarkeria ez da normalean hasten eraso fisikoen bidez, menpekotasun eta abusu portaeren bidez baizik, eta askotan, nerabeak ez dira ohartzen aipatutako indarkeria pairatzen ari direnik.

Zer menpekotasun eta/edo abusu portaera ezagutzen dituzu?

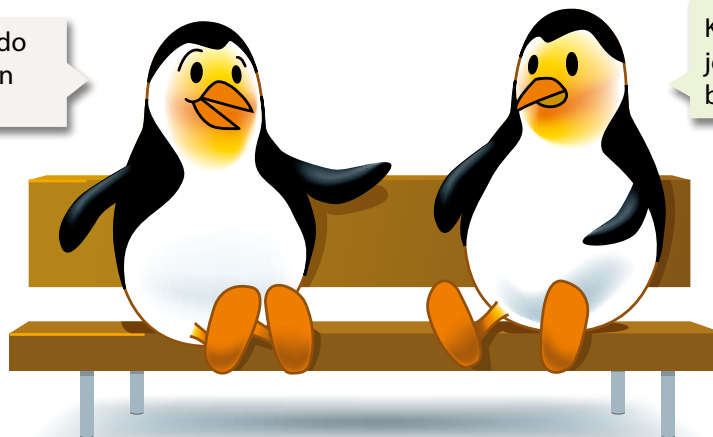
Teknologia berriek mekanismo berriak sortu dituzte, menpekotasunezko eta/ edo abusuzko portaerak abiatzeko eta

mantentzeko, eta horrek ondorio larriak ekar ditzake pertsonaren ongizatearentzat. Horrexegatik, gure hiztegian terminologia berria txertatu zaigu jazarpena egiteko molde berri horiei buruz, eta molde horietako askok zerikusi handia dute generoarekin.

Abusu / tratu txar molderik ohikoenak nabarmenduko ditugu:

- **Ziberjazarpena:** portaera multzo bat, zeinaren bidez, pertsona batek, pertsona multzo batek edota erakunde batek IKTeak baliatze baititu pertsona bati edo gehiagori jazartzeko.

Zer menpekotasun eta/edo abusu portaera ezagutzen dituzu?

Kontrola, posesioa, jelsiak, mespretxuak, bakartzea...

- **Ziberbullying:** webguneetan edo blogetan garatzen den portaera multzo bat da, berdinen taldeko kide diren lagunak iraintzeko eta/edo haiei jazartzeko (Berdinen taldea ikastetxea bera izan daiteke, jarduera taldea, edo denbora libreko taldea, etab.).

- **Grooming:** Pertsona heldu batek (gizonezko batek, oro har) Internet bidez garatzen dituen estrategiak dira, adingabe batengandik sexu motako faboreak lortzeko. Praktika hau hasteko moldea zuzenekoa edo zeharkakoa izan daiteke. Zuzenekoa da, baldin eta adingabearengana hurbiltzeko edo hura limurtzeko estrategia bat abian jarri bada, adingabearen konfiantza irabazteko, eta horrela, xantaia hasteko indar-elementu hori lortzeko. Zeharkakoa da, baldin eta sexu harra-
pariak holako estrategiarik behar ez duenean, zeren eta bere biktimaren informazioak edo irudiak indarra erabiliz eskuratzen baititu (adibidez, pasahitzak lapurtzea) edota lehendik sarean ikusgai zeuden irudiak baliatzen ditu edota hirugarrenek zabaldutakoak (adibidez, irudiak whatsapp, facebook, tuenti bidez bidali eta birbidaltzea,...).

- **Gossiping:** eskolako ikaskide batzuei buruzko iruzkinen eta gaiztakerien foroak dira, eta arriskutsuak dira bai igorlearentzat baita hartzailearentzat ere. WhatsApp edo Snapchat bidez ematen dira batez ere.

**Irudi erotikoak sexu harra-
baten arreta erakar dezake-
te eta irudiak ikusita, sexu
harrapariak pertsona hori bere
jazarpen praktiken hautagai
gisa hobetsi dezake. Horrelako
harrapariaren praktika has dai-
teke postura sexy bat agertzen
duen irudi batekin eta ez du
zertan biluzi izanik.**

- **Sexting** Eduki sexualak zabaldu edo argitaratzea da (argazkiak eta bideoak, batez ere), pertsona bidaltzaileak berak eginak dira, eta horretarako, sakelako telefonoa edota beste gailu teknologikoren bat erabiltzen du.

“zergatik egiten ditugu horrelako argazkiak?; libre al gara benetan argazkiak egiteko? Edo ezkutatzen al ditugu gaur egungo baldintzak gezurrezko askatasun-sentsazio baten azpian?”

Espanian 10 eta 16 urte arteko adingabeen %4k dio argazkiak edo bideoak egin dizkiola bere buruari postura sexy batean (ez dute zertan biluzi izanik), sakelako telefonoa erabiliz.

10 eta 16 urte arteko nerabe espainiarren %8,1ek dio mugikorrean jaso dituela postura sexyan dauden mutile do neska ezagunen argazkiak edo bideoak.

SAGUAREN KLIK HUTS BATEZ, DENOK GAUDE ZIBERBULLYGNAREN, GROOMINGAREN ETA SEXTORSIOAREN BIKTIMA IZATEKO ARRISKUAN.

- **Sextortsioa** Pertsona batek (adinez nagusia edo adingabea) egiten duen xantaia da; zehazki, eduki erotikoko bideoak edo irudiak erabiltzen ditu (ez du zertan eduki sexuala izanik, hau da, sexy irizten zaion postura batekin has daiteke), bideoak edo irudiak argitaratuko dituen mehatxupean, biktimarengandik zerbait lortzeko. Irudi sentikorrek pertsonaren irudi publikoa suntsitu dezakete; bada, horrek sortzen duen beldurra eraginda, pertsonak xantaiaren aurrean amore eman dezake. Xantaiagileak, izan ere, gero eta bideo edo irudi konprometigarriagoak bidali ditzake. Askotan, zibererasoltzaileak, horrela, konpromiso handiagoa lortzen du, eta biktima ataka estuan uzten du; biktimak pentsatzen du ez dela ataka horretatik aterako. Muturreko kasuetan, zibererasotzaileak topaketa fisiko bat eragin dezake bere biktimarekin, eta halakoetan, biktima gutiz egoera zaurgarrian uzten du.

HORRELAKO EGOERA BATEAN ZAUDELA USTE BADUZU EDO HORRELAKO EGOERA BATEAN DAGOEN INOR EZAGUTZEN BADUZU; **ESKATU LAGUNTZA LEHENBAILEHEN ERAKUNDE BATI EDO ZER EGIN DAKIEN HELDU BATI, EDO ZU BABESTEKO LAGUNTZA ESPEZIALIZATUA BILATU DEZAKEENARI**

S.O.S.

- **Geolokalizazioa eta geoetiketatua.** Aplikazioak dira eta, horien bidez, behar adina datu ateratzen dira irudietatik edo bideoetatik, haietan agertzen diren pertsonak identifikatzeko edo kokatzeko. Aplikazio horiek arriskutsuak dira osotasun fisikorako. Geoetiketatua, berriz, informazio geografikoa fitxategi bateko metadatuetan eransteko prozesua da (irudia, audioa edo bideoa). Horrek espazio fisiko batean zehazteko bidea ematen du, haren lokalizazioa koordinatu geografikoen sistema batean kalkulatu.

• **Espioi programak erabiltzea:**

· *Spyware*. Programa bat da, eta gure datuak lapurtzeko eta sarean egiten ditugun mugimenduen arrastoari jarraitzeko erabiltzen da. Gure ordenagailuan instalatzen da fisikoki edo posta kutsatu baten bitartez. Ez da birusa.

· *Spybubble*. Sakelako telefono adimentsuentzako espioi programa bat da. Sakelako telefonoak lokalizatzea sustatzen du, eta pertsonak beren sakelakoaren bidez lokalizatzeko tresna gisa sustatzen da.

· *Stalterware*, *Spouseware* bezala ere ezaguna. Software-programa bat da, erabiltzaileei beste pertsona baten SMSak eta mezuak ikusteko aukera ematen die-na, baita haren kamerara sartzeko ere.

Urtarrilaren 28a
datuak babesteko
Europako eguna da,
Pribatutasunaren
eguna ere deiturikoa

8. ZATIA

ZIBERERASOTZAILEA, ETA HAINBAT EGOERAREN ADIBIDEAK, ZER TRESNA MOTA ERABILI DEN

Ziberjazarpena jazarpen mota bat besterik ez da.

Offline jazarleek eta **ziberjazarleek** botere-posizio bat bilatzen dute beren biktimen gainean. Posizio hori beren indar-elementua da.

(Atal honekin identifikatzen bazara LAGUNTZA ESKATU)

“Gauzak bestela egiten ikas daiteke”

IKTeek alternatiba bat dute eskura bi kasuetan, jazarpena egiteko, hala ohiko komunikazio bideak desagertu direnean (bide tradizionalak: offline, edo online bideak eta identitate faltsu bat sortu) nola jazarpen maila areagotu nahi denean.

Ziberjazarleek ez dute zertan eduki offline aritzen diren jazarleen ezaugarri sozial eta demografiko berberak. Hau da, izan daiteke ziberjazarlea ez izatea gaizkile iraunkorra, noizbehinkakoa baizik. Offline jazarlearen psikea nortasun menderatzaile eta narzisista batek markatua egoten da, autoestimua apalekoa. Eta izan daiteke ziberjazarleak horrelako ezaugarriarik ez izatea, eta bestelako motibazioek eraginda jardutea, hala nola inbidiak, amorruek edo jelsiak eraginda. IKTeek ematen dituzten aukerak eta anonimatuek horrelako portaerak errazten dituzte.

Nolanahi ere, online munduan egile bakarra dago, irudien erabilera desegokia eta kaltegarria egiten duen huraxe... Baina irudiak ikusten dituztenak eta mugiarazten dituztenak egile gehigarriak dira, bestela ez bailitzateke handituko gertatzen ari den hedapen-erritmo esponentziala.

“Gogora ditzagun 3. ataleko benetako kasuak”.

Hona hemen Interneten erabileran, jazarpen efektuak areagotzen dituzten elementuak:

14. Zer abusu egoera gertatzen dira, erabiltzen den bitartekoaren arabera (sakelako telefonoa, ordenagailua eta Internet)? Identifika itzazu.

BITARTEKOA	PRAKTIKA
SAKELAKOA	Pertsonarengan presioa eragitea, irudi pertsonal bat “maitasun proba” gisa bidal dezan.
	Profil bat sortu eta hartan intimitateak partekatzea, eta biktimak sexu eskari eta eskaintza esplizituak egi- tea, etab.
	Biktimari webgune batean alta ematea, estigmatizatzeko eta barregarri uzteko.
ORDENAGAILUA	Mezuen bidez, mehatxuak, irainak, iruzkin iraingarriak eta abar jasotzea.
	Identitatea faltsutzea: iruzkin iraingarriak egiteko, edota parte-hartze desegokiak egiteko, zertarako eta egiazki biktima denaren kontrako erreakzioak eragiteko.
	Irudi konprometigarri egiazkoa edo trukatua banatzea
	Lagun baten edo pertsona ezagun baten plantak egitea, topaketa bat adosteko.
	Irudiaren edo artxiboaren datuak bilatzea, pertsona aurkitzeko.
INTERNET	Biktimaren posta elektronikoan sartzea
	Sare sozialetan iruzkin iraingarriak argitaratzea
	Dei etengabeak jasotzea, baita desorduz ere.
	Biktima kaltetzen duten datuak banatzea.
	Mezuei berehala erantzuten ez zaiela akusatzea, whatsapp konexioa egiaztatu ondoren
	Programa espioi bat atzematea
	Biktimak ematen duen informazioa egiaztatzea.

9. ZATIA

IKTeen ERABILERAN, GU BABESTEKO ETA ABUSUZKO /
INDARKERIAZKO HARREMANAK HAUSTEKO TRESNAK

Arloan adituak direnen ekarpenak honako gomendio hauetan bildu ditugu:

- **Pasahitzak:** Gogoratu erabiltzaile izena eta pasahitza informazio intimo eta pribatua direla, eta ez zaiela inori ere haien berri eman behar. Jakinaraziz gero, jada ez dago zure esku zer egiten den harekin.

- **Irudi eta bideo konprometigarriak:** Internetera igotzen diren fitxategi guztiak sarean geldituko dira betirako. Eza-batzen baditugu ere, gainerako pertsonen sakelako telefonoan edo ordenagailuan geldituko dira.

- **Lokalizazio zerbitzuak:** Gaituak badaude, gure kontaktatu zerrendako edonork uneoro jakin dezake non gauden.

Hainbat enpresek (facebook eta Twitter, adibidez), zehazki, zerbitzuak besterik adierazi ezean gaitzen dituzte. Beraz, al-dian behin arakatu beharra dago informazio hori ez dagoela ikusgai inorentzat, ezta gure ordenagailuarentzat berarentzat ere.

- **Pribatutasuna osatzea:** Sarbidea ahalik eta gehien itxi behar da, aukeratutako pertsonak bakarrik izan dezaten sarbidea gure profilerak/hormara. Pribatutasun aukerak zehatz-mehatz ezagutu eta konfiguratu behar dira.

- **Kontuan izan beti gu geu izaten garela datuen jatorria.** Gauza gehiegi esaten ditugu une eta testuinguru desberdinetan, egokia ote diren gogoeta egin gabe.

- **Gainerako pertsonak errespetatzea:** ez da kontaktuei buruzko informaziorik eman behar, haiek aurrez baimena ematen ez badute. Ezin dugu erantzun gainerako pertsonen portaerengatik. Jakin behar dugu talde batean sar gaitzaketa guk aurrez baimenik eman gabe.

- **Ez parte hartu sextingean:** ez sortu, ez birbidali, ez sustatu.

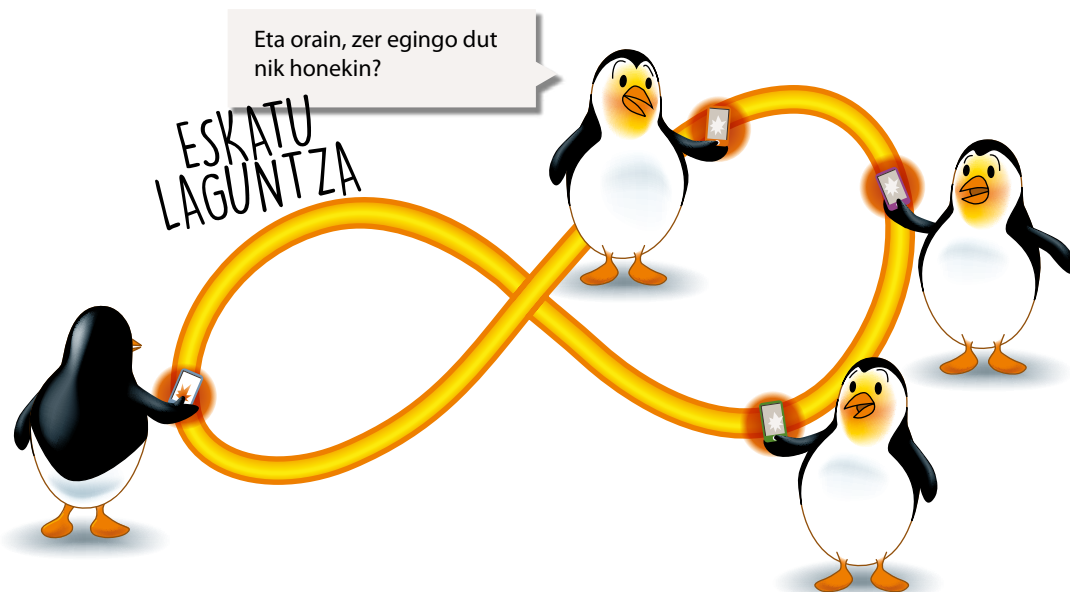
- Beti sakelako **telefonoa konfiguratu behar dugu** galdu ahal izango bagenu bezala.

- **Irudia erretiratu dadila eskatzeko**, argitara eman den webgunearen administratzaileekin sartu behar duzu harremanetan. Era berean, irudia ezabatzeko eskaera egin daiteke Datuak Babesteko Espainiako Agentzian salaketa bat tarte-katuz.

Presioa edo xantaia identifikatzen baduzu: **ESKATU LAGUNTZA**

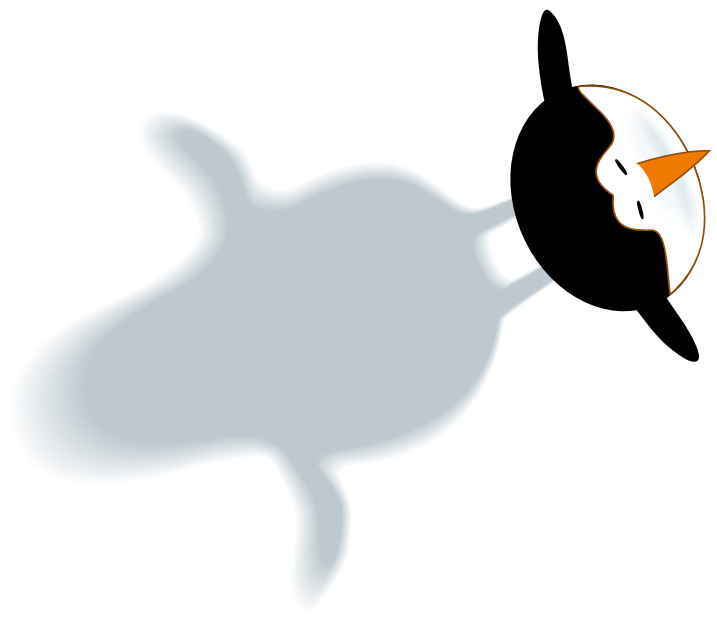
Saiatu beti heldu batengana jotzen. Izan ere, gure ingurunerik hurbilenak edo gure berdinen taldeak guk adina daki horri buruz.

Presioa edo xantaia egiten duzula identifikatzen baduzu: **ESKATU LAGUNTZA**

PENTSATU BIDALI BAINO LEHEN

HONA HEMEN ZER ERAKUNDE EDO ELKARTETAN JARRI BEHAR DEN SALAKETA ETA/EDO ZEINETATIK JASOKO DUGUN LAGUNTZA:

• INCIBE

Zibersegurtasuneko Institutu Nazionala. Zibersegurtasuneko laguntza

- Telefonoa: 017

• Zeuk Esan

Haurrei eta nerabeei laguntzeko telefonoa

Agintzari Zerbitzua, Gizarte ekimeneko Kooperatiba.

- Telefonoa: 11 61 11
- Argibideak; <http://www.euskadi.net/zeukesan>

• ANAR Fundazioa : Telefonoa: 900 20 20 10

• Larrialdiak: Telefonoa: 112

• Datuak Babesteko Euskal Bulegoa:

www.avpd.es

• Internautaren Segurtasun Bulegoa:

<http://menores.osi.es>

• Guardia Zibila

(Delitu Telematikoen Taldea)

https://www.gdt.guardiacivil.es/webgdt/home_alerta.php

- Telefonoa: 900 101 062 (Herritarrarentzako Areta Bulegoa)

• Polizia Nazionalea

(Ikerketa Teknologikorako Brigadak)

<http://www.policia.es/bit/>

- Posta elektronikoa (kontsulta generikoak):
delitos.tecnologicos@policia.es
- Posta elektronikoa (haur pornografia):
denuncias.pornografia.infantil@policia.es
- Telefonoak: 915 822 751 / 752 / 753 / 754 / 755

• Clara Campoamor Elkarteak

Irabazi asmorik gabeko elkarteak.

EMAKUMEEN, HAURREN ETA GAZTEEN ESKUBIDEEN DEFENTSA.

- Telefonoa: 945 288 850

• Protegeles.com

Irabazi asmorik gabeko elkarteak.

Segurtasun Zentroa Interneten adingabeentzat, Europako Batzordeak Espainian sustatua, bai eta haur pornografiaren aurkako salaketa leerroaren erakunde antolatzaileak sustatua ere.

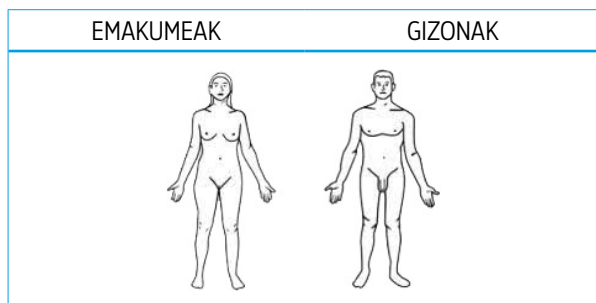
- Posta elektronikoa: contacto@protegeles.com
- Webgunea: www.protegeles.com
- Telefonoa: 917 400 019

ANEXO CON RESPUESTAS

1. ZATIA: Zer da nerabezaroa?

• PROZESU BIOLOGIKOA

1. Definitu emakumeen eta gizonen ezaugarriak:

Gure hogeita hiru kromosoma paretik, pare batean baka-
rrik gara ezberdinak. Hori guztiz desberdintasun ñimiñoa da,
eta berez ia ez du ezer ere azaltzen zergatik garen horren
desberdinak.

Orduan, kontu honetan, hau da, aspektu biologikoan...,

**Zertan gara biologikoki desberdinak emakumeak eta
gizonak?**

Kromosoma pare batean.

• PROZESU SOZIALA

2. Aurrekoa gogoan, identifikatu jendartearen arabera zer
estereotipo eta zer ezaugarri dagozkion sexu bakoitzari.
Ariketaren erantzuna:

- Femeninoa:

- Estereotipoak: Sentsibilitatea, samurtasuna, fidel-
tasuna, mendetasuna, barneraikotasuna, baretasuna,
etxeko lanen ardura.
- Ezaugarriak: Pertsona sentibera, pertsona ez-segurua,
pertsona otzana.

- Maskulinoa:

- Estereotipoak: Lan ordaindua, arrazionaltasuna, adie-
razkortasuna.

- Ezaugarriak: Pertsona praktikoa, pertsona zentzu-
duna, pertsona ausarta, pertsona indartsua, pertsona
independentea, pertsona gogotsua.

3. Zure ustez, zein estereotipo eta rol gainditu dira, eta zei-
nek diraute?

Egia esan, estereotipo eta rol guztiak mantentzen dira,
itxuraz baino ez baitira aldatu.

Interes jakin batzuek baldintzatzen dute berdintasune-
rarako gizarte eraldaketan bizitzaren arlo guztietan (poli-
tikan, gizartean, ekonomian eta kulturari) izaniko aurrera-
penen inguruko pertzepzioa; izan ere, badira interes batzuk,
behar beste aldaketarik ez egiteko helburu hori lortze aldera.

Hori egiteko modurik onena gizartean berdintasunaren in-
guruko sentsazio faltsu bat sortzea da. Behin berdintasuna
distorsionatuta, oraindik ere estereotipoak eta ezaugarriak
mantentzen dira, eta aurreko garaikoen antzekoak dira, nahiz
eta hori ukatzen dugun. Aurreko ariketan ikusi dugun beza-
laxe, estereotipo eta ezaugarri horiek bere horretan diraute,
emakumea eta gizona izateari buruz pentsatzen dugunean.
Adibidez, pentsa dezagun nola hitz egiten diogun pertsona
gisa mutikoa den umeari eta neskatoa den umeari (ahots
tonua, espektatibak handitzean izaten duen portaeraz edo
jokamoldeaz. Baita ere zer jostailu eta kolore esleitzen zai-
zkien gaur egun haietako bakoitzari). Egia esateko, oraindik
ere modu sinbolikoan, ia era automatikoan, proiektatzen se-
gitzen da zer den emakumea izatea eta zer den gizona izatea.

Hori buruzko datu objetikoen orain arte esandakoa berretsi
dute. Europar Batasuneko Funtsezko Eskubideen Agentziak
(FRA), izan ere, ordura arte egindako txosten handienari zego-
zkion emaitzak aurkeztu zituen, 2014ko urrian. Europar Ba-
tasun osoan genero indarkeriari buruz egindako txostena da:

- Kalkuluen arabera, EBko 13 milioi emakumek indarkeria
fisikoa pairatu dute eta 3,7 milioi emakumek sexu indar-
keria pairatu dute bikote harremanetan.
- Espainiako emakumeen %33k bikotekidearen (egungoaren
edo lehengokoaren) indarkeria psikologikoa pairatu dute

- EBeko emakumeen %55k eta Espainiako %50k sexu jazarpena pairatu dute bere bizitzaren uneren batean 15 urtetik aurrera
- Emakumeen %55ek saiatzen dira toki edo egoera jakin batzuk saihesten eraso fisiko edo sexualen beldurra dela eta, aldiz, beren mugimenduak mugatzen dituzten gizonak askoz ere gutxiago dira
- Europako emakumeen %11k posta elektronikoa edo sms ez-desiratuak, iraingarriak eta sexualki esplizituak jaso dituzte, edota informazio desagokiak eta iraingarriak sare sozialetako orrialdeetan edo interneteko txatetan beren bizitzaren uneren batean, 15 urtetik aurrera.

Zenbaki horiek guztiak gizonezkoei dagozkienekin alderatzen badira ehunekoak askoz ere apalagoak dira ia hutsalak.

4. Zure ustez, ba al dago estereotipo arriskutsurik?

Bai. Pertsonak generoaren arabera desberdintzen dituen estereotipo oro dira arriskutsuak belaunaldiz belaunaldi desberdintasuna iraunarazten duten elementuak finkatzeko balio dutelako.

Sexu arrazoiengatik pertsonen artean desberdintasunak markatzen edo aurrez ezartzen dituen estereotipo horrek eragotzi egiten du berdintasunean eta zuzentasunean oinarritutako jendartea. Pertsona orok du pertsona izateko balio berbera, bai eta eskubide berberak ere.

2. ZATIA: Gizarte Harremanak

5. Zure ustez, ba al zegoen desberdintasunik sexuaren arabera? Zertan egin da aurrera? Eta batez ere, zertan dira antzekoak sexuaren araberrako harreman haiek eta gaur egungo egoera?

Bai. Badira desberdintasunak eta izango dira estereotipoak eta ezaugarriak emakume eta gizon izatearen arabera esleitzen diren bitartean. Aurrerapen formal ugari izan dira sexu berdintasunaren aldeko borrokan baina desberdintasunak mantentzen dira eta bestela justifikatzen dira. Adibidez, 1931ra arte emakumeak ez zuten botoa emateko eskubidea lortu, ezin zuten politikan parte hartu eta haien

erlazioak bere sexuari esleitutako kontextura mugatzen ziren, hau da, kontextu pribatura.

Momentu horretan emakume eta gizonen arteko desberdintasunak sozio-politika estrukturan ere nabaritzen ziren.

Gaur egun, pertsona berdinak bezala dihardugu baina batzuetan ahazten zaigu esleitzen zaizkigun estereotipoak eta ezaugarriak baldintzatuta gaudela. Eskubide berberak ditugu, ez ordea aukera berberak, zeren eta emakumeei oraindik ere esleitzen zaizkie beste garai batzuetako estereotipo eta ezaugarriekin lotuta dauden espektatibak, portaerak eta jokamoldeak. Adibidez, oraindik ere desberdintasun agertzen da harreman afektibo-sexualei dagokionez emakumea edo gizona den. Ez dira berdin hartzen amodio harreman asko dituen mutila eta amodio harreman asko dituen neska.

6. Begiratu lehenengo irudiari. Haurrak sozializatuak izatean dagoen aldea kontuan hartuta, nola uste duzu erlazioartzen direla haien artean?

Emakumeak eta gizonak berdintasun-ilusio baten azpian erlazioartzen dira. Bereizita gizarteratzen direnez, bakoitzak oharkabean hartzen ditu bakoitzarengandik espero diren rola eta jarrerak, emakumea edo gizona den kontuan hartuta. Sexu bakoitzetik espero diren jarrerak, arkaikoak diruditen arren, barneratuta jarraitzen dute eta haien artean ezartzen den harreman mota markatzen dute:

Emakumeak sentikorrak dira, negar egiteko eta emozioak erakusteko aukera ematen zaie. Otzanagoak dira. Emakumeei sozialki onartutako edertasun-ideala mantendu eta erreproduzitu behar dute. Emakumeei lotutako ezaugarri batzuk honako haiek dira: mendekoak, ahulak, emozionalak, hauskorak, aldakorak, bakegileak, kalitatea, pasiboak, hiltunak, atseginak, amatasunezkoak, pazienteak eta zaintzaileak.

Gizonak indartsuak eta aktiboak dira, eta edozein lagin emozional ahuleziatzen hartzen da. Haiengandik espero diren ezaugarri batzuk: handinahiak, desordenatuak, independenteak, menderatzaileak, trebeak, boteretsuak, garrantzitsuak, liderrak, babesleak, oldarkorak, seguruak, nagusiak, indartsuak, estoikoak eta autoritarioak izatea.

Emakumeak lan-munduan sartzeak (historikoki “gizontzat” jo izan den esparrua) jauzi bat ekarri bazuen ere, etxeko eta zaintzako lanak, batez ere, emakumeek egiten jarraitzen dituzte, sozialki esleitutako ezaugarriak indartuz.

7. Berrikusi maskulinitate berriak. Zure inguruan identifikatzeko gai zara?

Maskulinitate berriak gizonen eta emakumeen arteko berdintasuna bilatzen duen mugimendu gisa uler daiteke, maskulinitasunari buruzko eredu tradizionalak hautsiz. Maskulinitate berriak zer diren zalantzarik baduzu, maskulinitasun alternatibo horri buruzko mito faltsu batzuk hautsiko ditugu.

- Maskulinitate berriek gizonaren ideia apurtu nahi dute.

GEZURRA

- Maskulinitate berrien helburua gizon bakoitzak bere generoa nahi duen moduan adieraztea da. **EGIA**
- Matxismoa emakumeentzat bakarrik da kaltegarria.

GEZURRA

- Gizonak ere matxismoaren biktima dira: Gizarte matxista batek eragiten du gizonak beren generoak izan behar duen estereotipoaren arabera jokatu behar dutela sentitzea eta zaurgarritasuna agertzeko uzkurak izatea. **EGIA**
- Gizon izateko modu bakarra dago, eta emakume izatearen kontrakoa da. **GEZURRA**
- Ez dago gizon izateko modu bakar bat: gizon bakoitza libre da maskulinitasuna bere nortasunaren arabera nahiago duen bezala onartzeko, eta ikuspegi guztiak dira baliozkoak. **EGIA**
- Maskulinitate berriek gizonari bakarrik eragiten diete. **GEZURRA**
- Maskulinitate berriek emakumeei ere eragiten diete: genero-estereotipo negatiboak aldatzen badira, emakumeek irabazi egiten dute indarkeria gutxiagoko eta berdintasun handiagoko gizarte batean bizitzeko. **EGIA**

8. Zein bide erabiltzen duzu harreman gehiago izateko? Baldin eta online baliabidea bada, zeintzuk dira gehien erabiltzen dituzun IKTak?

Sare sozialak mundu birtual gisa ere ezagutzen dira. Normalean, pertsonen artean informazioa trukatzeko aukera ematen diguten aplikazioak dira. Sare sozialez ari garenean, erabilienak Whatsapp, Instagram, Skype, Facebook, Twitter, Snapchat edo TikTok dira.

Hala ere, guztiek ez dute funtzio bera. WhatsApp, adibidez, smartphonetarako mezularitza aplikazio bat da, Skypek banakako eta taldeko deiak eta bideo-deiak doan egiteko aukera ematen duen bitartean.

Instagram edo Facebook, berriz, beste erabiltzaile batzuekin argazkiak eta bideoak partekatu ahal izateko aplikazioak dira. Guztiek espazio birtual batean erlazionatzeko modu desberdinak erakusten dituzte.

3. ZATIA: Informazio Pertsonala vs. Informazio Intimoa

9. Zertan dira desberdinak?

- **Informazio pertsonala:** pertsonaren identifikazio-datuak (izena, abizenak, NAN zenbakia, jaioteguna, etab.).
- **Informazio intimoa:** gure bizitza pribatuaren alderdiei egiten die erreferentzia (sentimenduak, pentsamendua, gogo-aldartea, harremanak, etab.).

10. Zure ustez, zer beste bitartekoz lor ditzake norbaitek irudi pertsonalak?

Ez dago Internet bidez eraso gaitzaketen moduen zerrenda itxirik. Horregatik, gure intimitatearen autobabesa sustatu behar dugu.

4. ZATIA: Teknologia berriak. Alde onak eta txarrak

11. Inolako alde onik edo txarrik erantsiko zenuke sexuaren arabera?

Abantailak antzekoak dira edozein pertsonarentzat, sexua edozein dela ere.

Desabantailak emakumeen zaurgarritasunetik datoz, emakumeek gizonetik dituzten ohitura eta portaerak

etiketa eta balorazio sozial desberdinak dituztelako. Egoera horrek askatasuna eta autonomia mugatzea eragiten du teknologia berrien erabileran.

5. ZATIA: Maitasunezko harremanak

12. Maitasun erromantikoaren mitoak bilatzea, partekatzea eta aztertzea nola txertatzen ditugun gure bizitzetan eta nola eragiten duten maitasun-harreman batek berekin dakartzan osagaietan.

Mitoak honako pertzepzio honen ondorioz sortzen dira: harreman baliotsu edo esanguratsu bat mehatxupean dagoela eta hirugarren pertsona bat agertzearen ondorioz galdu edo hondatu egin daitekeela, pertsona erreala edo imajinatua izanda, eta jokabide-adierazpen edo adierazpen fisiologiko desberdinak izan ditzakeela desberdintasun indibidual, sozial, kultural eta abarren arabera:

“MAITASUNAK EDOZER GAUZA JASAN DEZAKE”

- **Maitasunagatiko aldagetakaren falazia:** pertsonak maitasunagatik aldatzen direla sinestea, “Maitasunak dena ahal duela” dioen premisa okerretik abiatuta. Sinesmen horrek bikotearen jokabide iraingarriak onartzea ekar dezake, “Maite zaituelako” aldatuko dituen ezagutzatik abiatuta.
- **Maitasunaren ahalguztiduntasunaren mitoa:** Ziurtzat jotzen du nahikoa dela maitasunarekin harreman batean sortzen diren oztopo guztiak gainditzeko.
- **Gatazkaren normalizazioa**
- **Kontrako poloak erakartzen direla eta hobeto ulertzen direla sinestea:** gatazka normalizatzearekin edo minimizatzearekin lotuta dago. Errealitateak erakusten du zenbat eta gauza gehiago izan komunean, orduan eta hobeto ulertzen direla bikoteak.
- **Maitasunaren eta tratu txarren bateragarritasunaren mitoa:** maitatzea eta kalte egitea bateragarriak direla pentsatzea. Horrelako sinesmenek tratu txarrak justifikatzeko joera dute.

- **Benetako maitasunak dena jasaten duela sinestea:** batzuetan, askotan, bikotearen (biktimaren) boronda-tea manipulatzeko xantaian oinarritutako argudioak erabiltzea ahalbidetzen duela sinestea, irizpide propioak aintzat hartu gabe: “Barkatzen ez badidazu, benetan maite ez nautzela esan nahi du.

“BENETAKO MAITASUN PREDESTINATUA”

- **Laranja-erdiaren mitoa:** edo nolabait aldeaz aurretik bideratua dugun bikotea aukeratzen dugula eta, funtsean, aukera posible bakarra dela dioen ustea.
- **Osagarritasunaren mitoa:** bikote-maitasunaren beharra bizitzan osorik sentitzeko ustea.
- **Bizitzan benetako maitasun bakarra dagoela sinestea:** hau da, “Behin bakarrik nahi dela benetan eta, pasatzen utziz gero, inoiz ez dela berriz aurkituko”

“MAITASUNA DA GARRANTZITSUENA ETA ERABATEKO ENTREGA ESKATZEN DU”

- **Bikote-maitasuna norberaren existentziaren erreferentzia bihurtzea,** bizitzan gainerako guztia baztertuz eta bizitza zoriontsua bikotekidea izanez gero bakarrik izan daitekeela ulertuz.
- **Besteari zoriontasuna emateko gaitasuna esleitzea,** hau da, zoriontasuna emateko gaitasuna bikoteari esleitzen zaio erabat.
- **Entrega osoaren falazia:** “Bestearekin bat egitearen” ideia, norberaren bizitza ahaztea, beste pertsonarekiko mendekotasuna eta horretara egokitzea, norberarena atzeratuz eta sakrifikatuz, elkarrekikotasunik eta esker onik espero gabe.
- **Maitasuna despertsonalizazio gisa ulertzen den sinesmena,** Nia sakrifikatzea bestearekin identifikatzeko, norberaren nortasuna eta bizitza ahaztuta.
- **Benetan maitatuz gero intimitateari uko egin behar zaiola sinestea:** ezin da sekreturik egon, eta bikoteak beste pertsonari buruz dena jakin behar du.

“MAITASUNA EDUKITZA ETA ESCLUSIBOTASUNA DA”

- **Jeloskortasunaren mito:** edo jeloskortasuna maitasunaren erakusgarri dela sinestea, baita benetako maitasunaren ezinbesteko baldintza ere, maitasuna bikote-harremanetan boterearen jabetza eta desoreka gisa ulertzearekin estuki lotuta dagoena.

6. ZATIA: Maitasunezko eta tratu txarrezko harremanak

13. Lagunak atsegin handiena ematen diguten haien artean aukeratzen ditugu, gu gehien errespetatzen gaituztenen artean, eta konpentsazio emozionalik nahiz afektiborik handienak ematen dizkigutenen artean. Baina, bikote harremana osatzen dugunean, litekeena da, harremanetarako aukeratu ditugun pertsonak guri atsegin emateaz gain, gu samintasunez, sufrimenduz eta minez betetzea. Nola azaldu daiteke hori? Zergatik ez genuke halakorik beste testuinguru batean onartuko?

Izaki sozialak izanik, hasieran ikusi dugun bezala, gizarteak sortu dituen mezuez blaitzen gara, existitzeko, aurrez zehaztutako irizpideen arabera kohesionatuta mantentzeko.

Gizarteak aurrez ezarritako irizpideen artean, maitasunari dagokionez, “Benetako izaerari” buruzko suposizio batzuk jasotzen dira, eta horiei “maitasun erromantikoaren mito” deitzen zaie. Horiek bizirik diraute gaur egun arte, eta gero eta indar handiagoz elikatzen dituzte literaturaren, musika-ren edo zinemaren bitartez, eta indar horrekin transmititzen zaizkie belaunaldi berriei.

Maitasun erromantikoaren mitoak oso presente daude nerabe eta gazteen lehen harreman sentimentaletan, eta bikote-harremanetan bete beharreko suposizio gisa aurkezten dira. “Maitasunagatik denak balio du”, “Maitasuna sufrimendua da”, jeloskortasunik gabe maitasunik ez dagoela eta abar. Hauek onartzea, esker ona sentitzeaz gain, nolabait teko sufrimendua, mingostasuna eta kaltea esperimendu behar dela uste dugu, eta horrek abusuzko harremanekiko tolerantzia areagotzen laguntzen du.

Gainera, gizarte-konstruktua horren barruan, “maitasunak edozein egoera konpondu dezake” bezala, pertsonak aldatzeko edo hobetzeko gai garela barneratzen dugun nolabait teko boterea dugula sinestarazten zaigu. Horrela, gure gain hartzen dugu beste pertsonaren alderdi negatiboak aldatzeko erantzukizuna, pentsatuz “horrela hobe izango dela”, eta hori ezinezkoa da (ez dugu botere magikorik). Horregatik erruduntzat jotzen dugu geure burua, eta kaltea eragiten diguten pertsonen erantzukizun eksklusiboa kentzen dugu.

8. ZATIA: Zibererasotzailea, eta hainbat egoeraren adibideak, zer tresna mota erabili den

14. Zer abusu egoera gertatzen dira, erabiltzen den bitartekoaren arabera (sakelako telefonoa, ordenagailua eta Internet)? Identifika itzazu.

BITARTEKOA	PRAKTIKA
Sakelakoa / Ordenagailua / Internet	Pertsonarengan presioa eragitea, irudi pertsonal bat “maitasun proba” gisa bidal dezan
	Profil bat sortu eta hartan intimitateak partekatzea, eta biktimak sexu eskari eta eskaintza esplizituak egitea, etab.
	Biktimari webgune batean alta ematea, estigmatizatze edo barregarri uzteko
	Mezuen bidez, mehatxuak, irainak, iruzkin iraingarriak eta abar jasotzea
	Identitate faltsutzea: iruzkin iraingarriak egiteko, edota parte-hartze desegokiak egiteko, zertarako eta egiazki biktimaren kontrako erreakzioak eragiteko
	Irudi konprometigarri egiazkoa edo trukatu banatzea
	Lagun baten edo pertsona ezagun baten plantak egitea, topaketa bat adosteko
	Irudiaren edo artxiboaren datuak bilatzea, pertsona aurkitzeko
	Biktimaren posta elektronikoan sartzea
	Sare sozialetan iruzkin iraingarriak argitaratzea
	Dei etengabeak jasotzea, baita desorduz ere
	Biktima kaltetzen duten datuak banatzea
	Mezuei berehala erantzuten ez zaiela akusatzea, whatsapp konexioa egiaztatu ondoren
	Programa espioi bat atzematea
	Biktimak ematen duen informazioa egiaztatzea.

BIBLIOGRAFIA

• ANDALUZIAKO EMAKUMEAREN INSTITUTUA. *Andalucía Detecta. 2020ko maiatzean berreskuratuta*, in <http://www.juntadeandalucia.es/iamindex.php/areas-tematicas-coeducacion/campana/proyecto-detecta>

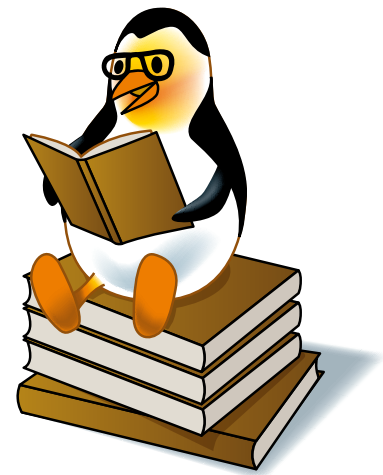
• ARABAKO FORU ALDUNDIA, *Gizarte Sustapenerako Zuzendaritza (2014): Proposamenak genero ikuspegitik prestatzeko Gida. 2020ko martxoan berreskuratuta*, in www.alava.net/.../Satellite?...filename%3DGUÍA+PERSPECTIVA+GÉNERO

• BOADILLA DEL MONTEKO UDALA (2008): *Nerabeengan genero indarkeriari aurrea hartzeko Gida. 2020eo otsailean berreskuratuta*, in <http://adolescentesinviolenciadegenero.com/download/adolescentes/guia%20boadilla.pdf>

• CASADO CABALLERO, Vanesa (2012): *Genero indarkeria eta teknologia berriak. 2020ko otsailean berreskuratuta*, in <http://www.congresoestudioviolencia.com/2012/ponencias/Vanessa-Casado.pdf>

• CHILDREN'S LEGAL EDUCATION ADAPTED RESOURCES (2014): *Eskubidea, legeak eta zu. Indarkeriaren aurka babes-tua izateko eskubidea. Save the Children Romania-k argitaratua. 2014ko abendua.*

• CHILDREN'S LEGAL EDUCATION ADAPTED RESOURCES (2014): *Nerabeak, haien eskubideak eta legea. Erraztaileen-tzako gida bat. Save the Children Romania-k argitaratua. 2014ko abendua.*

• EMAKUME ZERBITZUA. DEUSTU-SAN IGNAZIOKO MODU-LU PSIKOSOZIALA (2012): *Noiz, nola eta norekin aukeratzten duten neskak. 2020ko otsailean berreskuratuta*, in <https://yoligoyodecido.files.wordpress.com/2012/02/miniguia-yo-ligo-yo-decido.pdf>

• EMAKUMEAK FUNDAZIOA (2020). *Hezkidetza eta amodioaren mitoak. 2020ko maiatzean berreskuratuta*, in http://www.fundacionmujeres.es/files/attachments/documento/46001/image/_BOLETIN+FM+93.pdf

• EMAKUMEAREN ZUZENDARITZA NAGUSIA (2015). *Gizarte Gaietarako Kontseilaritza. Madrilgo Erkidegoa. Online la-*

guntza lerroa, bikote harremanetan eta familietan genero indarkeriaren biktima izan diren neska nerabeentzat. 2020ko otsailean berreskuratuta, in http://www.madrid.org/cs/Satellite?blobcol=urldata&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=Content-Disposition&blobheadervalue1=filename%3DPAGINA_WEBguiadolescentesFinal.pdf&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1352815565047&ssbinary=true

- EMAKUNDE (2019). *Emakumeen aurkako indarkeriaren eragina. Datuen aurrerapena*. (EAE, 2019). 2020ko maiatzean berreskuratuta, in https://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_evaluacion_informes/es_def/adjuntos/2019 incidencian violencia_avance_datos.pdf

- ESTÉBANEZ, Ianire, (2012): *Maitasunetik klik-kolpearen bidezko kontrolera. Genero indarkeria sare sozialetan*. 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://minoviomecontrola.com/ianire-estebanez/Ponencia.Del-amor-al-control-a-golpe-de-click.-La-violencia-de-genero-en-las-redes-sociales.Ianire-Estebanez.pdf>

- EUSKO JAURLARITZAKO HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE ETA IKERKETA SAILA, EUSKALTEL FUNDAZIOA ETA EHIGE-EUSKAL HERRIKO IKASLEEN GURASOEN ELKARTEA (2007): *Familia, telebista eta internet. Etsaia gure artean? Pantailak modu kritiko eta seguruan erabiltzeko jarraibideak*, in <http://www.ehige.org/familiatlevisioninternet/im/guia.pdf>

- FLORES FERNÁNDEZ, Jorge (2010): *Pantaila lagunak. Sextinga, arrisku praktika bat*. 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://www.pantallasamigas.net/proteccion-infancia-consejos-articulos/sexting-una-practica-de-riesgo.shtm>

- FLORES FERNÁNDEZ, Jorge (2011): *Pantaila lagunak. Hamar gako, haurrak eta nerabeak online babesteko*. 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://www.pantallasamigas.net/proteccion-infancia-consejos-articulos/diez-claves-para-la-proteccion-online-de-la-infancia-y-a-adolescencia.shtm>

- FLORES FERNÁNDEZ, Jorge (2011): *Pantaila lagunak. Interneten Groomingaren aurka borrokatzeko dekalogo*. 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://www.pantallasamigas.net/proteccion-infancia-consejos-articulos/decalogo-para-combatir-el-grooming-en-internet.shtm>

- FLORES FERNÁNDEZ, Jorge (2011): *Pantaila lagunak. Sei gomendio, nerabeen pribatutasuna sare sozialetan babesteko*. 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://www.pantallasamigas.net/proteccion-infancia-consejos-articulos/seis-recomendaciones-para-la-proteccion-de-la-privacidad-de-los-adolescentes-en-las-redes-sociales.shtm>

- GARAIGORDOBIL, Maite eta MARTÍNEZ-VALDERREY, Vanesa (2014): *Cyberprogram 2.0-ren efektua biktimizazioaren murrizketan eta gaitasun sozialaren hobekuntzan, nerabeen artean*. 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://www.siiis.net/documentos/ficha/216921.pdf>

- GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO BEHATOKIA (2019), *Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiarena*, 2019koa. 2020ko maiatzean berreskuratuta, in <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos/La-violencia-sobre-la-mujer-en-la-estadistica-judicial---Anual-2019>

- KANARIETAKO GOBERNUA. *Kanarietako Berdintasun Institutua* (2009): *mp4, sexismoa erreproduzitzen al duzu?* 2020ko otsailean berreskuratuta, in http://www.gobier-nodecanarias.org/igualdad/inicio/sms_aplicacion/mp4.html

- KOMUNIKAZIO TEKNOLOGIEN INSTITUTU NAZIONALA (INTECO) (2011): *Nerabezaroari eta sextingari buruzko Gida: zer da eta nola hartu aurrea?* 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://es.slideshare.net/saavedrapino/guia-adolescentes-y-sexting-que-es-y-como-prevenirlo>

- KOMUNIKAZIOEN AURRERAPENERAKO ELKARTEA (KAE), (2012): *Ahotsa esparru digitaletatik: Emakumeen aurkako indarkeria, teknologiarekin lotutakoa*. 2020ko otsailean berreskuratuta, in <http://www.apc.org/es/pubs/voces-desde-espacios-digitales-violencia-contra-la>

- MURTZIA ESKUALDEKO AUTONOMIA ERKIDEGOA (2013): *Unitate Didaktikoa: "Gazteengan eta nerabeengan genero indarkeriari aurrea hartzea*. 2020ko otsailean berreskuratuta http://violenciadegenero.carm.es/export/sites/default/lineas_actuacion/prevencion/actuaciones/_descargas/U.D.Violencia_de_Gxnero_Secundaria.pdf

• OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNERAKO MINISTERIOA (2012): *Ziberjazarpena, gazteen artean genero indarkeria erabiltzeko forma gisara. Arrisku bat informazioaren eta eza-gutzaren gizartean. 2020ko otsailean berreskuratuta*, in http://www.msssi.gob.es/ssi/violenciaGenero/publicaciones/estudiosinvestigaciones/PDFS/EL_Ciberacos_Juvent.pdf

• REINA SOFÍA ZENTROA, (2015): *Gazteak-generoa, afera zertan den. 2020ko otsailean berreskuratuta*, in <http://adolescentesinviolenciadegenero.com/el-machismo-en-la-juventud/>

• SEP HEZKUNTZA PUBLIKOKO IDAZKARITZA (2020). *Proiektua: hezkuntza-berdintasunaren aldeko batura. 2020ko maiatzean berreskuratuta*, in <http://genero.seg.guanajuato.gob.mx/2016/05/25/1513/>

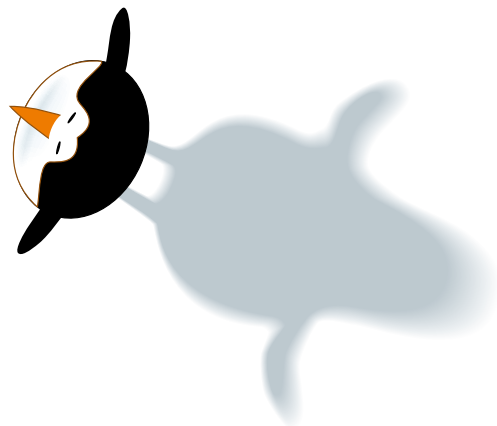
• SEVILLAKO UDALA. *Emakumearen Ordezkaritza (2012): Berdintasunean heztea. Ikasleen artean genero indarkeriari aurrea hartzeko koadernotxoa. 2020ko otsailean berreskuratuta*, in <http://www.sevilla.org/ayuntamiento/areas/area-de-familia-asuntos-sociales-y-zonas-de-especial-actuacion/a-mujer/violencia-de-genero/educar-en-igualdad/cuadernillo-para-el-profesorado>

• SUNSHINE. *Ez nahastu maitasuna eta abusua*: <https://www.youtube.com/watch?v=eis6QZNIW3E>

• UNICEF (2017): *haurren Mundu Estatua 2017. Berreskuratuta* du 2020ko maiatzean, in https://www.unicef.org/spanish/publications/files/SOWC_2017_SP.pdf

• VARELA, NURIA (2014). *Laranja erdia, maitasuna eta beste mito batzuk. 2020ko maiatzean berreskuratuta*, in <http://nuriavarela.com/la-media-naranja-el-amor-lo-puede-todo-y-otros-mitos/>

• VIDA SIN VIOLENCIA (VSV), (2015): *Gazteentzako eta nerabeentzako informazioa. 2020ko otsailean berreskuratuta*, in <http://www.guiaviolenciadegenero.com/jovenes.php>

BADAKIT ZER ARGITARATU DUZUN AZKEN MINUTUAN

Gida, 12 eta 18 urte arteko gazteentzat

Clara Campoamor Elkarte
2020ko Ekaina